

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARINI FUTBOLNI O‘QITISHGA TAYYORLASHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Muminov Umid Uktamovich

Qo‘qon davlat universiteti
Jismoniy madaniyat kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘ljak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini futbolni o‘qitishga tayyorlashning zamonaviy pedagogik mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika, interaktiv ta‘lim texnologiyalari, videoanaliz va amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish metodlarining futbol fanini o‘qitishdagi samaradorligi o‘rganildi. Pedagogik tajriba natijalari bo‘ljak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Tadqiqot yakunida futbolni o‘qitish metodikasini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: futbol, jismoniy tarbiya o‘qituvchisi, kasbiy kompetensiya, pedagogik mexanizm, futbolni o‘qitish metodikasi, raqamli pedagogika, interaktiv ta‘lim, videoanaliz, innovatsion texnologiyalar.

MODERN PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR PREPARING FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS TO TEACH FOOTBALL

Muminov Umid Uktamovich

Lecturer, Department of Physical Culture
Kokand State University

Abstract: This article analyzes modern pedagogical mechanisms for preparing future physical education teachers to teach football effectively. The study examines the effectiveness of competency-based approaches, digital pedagogy, interactive educational technologies, video analysis, and methods of organizing practical training in football instruction. The results of the pedagogical experiment demonstrate the significant role of innovative approaches in developing the professional competencies of prospective physical education teachers. Based on the findings, practical recommendations were developed to improve the methodology of football teaching and enhance the quality of professional teacher training in higher education institutions.

Keywords: football, physical education teacher, professional competence, pedagogical mechanism, football teaching methodology, digital pedagogy, interactive learning, video analysis, innovative technologies.

СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ФУТБОЛА

Муминов Умид Уктамович

Кокандский государственный университет
Преподаватель кафедры физической культуры

Аннотация: В статье анализируются современные педагогические механизмы подготовки будущих учителей физической культуры к преподаванию футбола. В исследовании изучалась эффективность компетентного подхода, цифровой педагогики, интерактивных образовательных технологий, видеоанализа и методов организации практических занятий в преподавании футбола. Результаты педагогического эксперимента показали важность инновационных подходов в развитии профессиональных компетенций будущих учителей физической культуры. В конце исследования были разработаны практические рекомендации по совершенствованию методики обучения футболу.

Ключевые слова: футбол, учитель физкультуры, профессиональная компетентность, педагогический механизм, методика обучения футболу, цифровая педагогика, интерактивное обучение, видеанализ, инновационные технологии.

Kirish

Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, yoshlarning sogʻlom turmush tarzini shakllantirish hamda ommaviy sport harakatini kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Futbol sport turi esa oʻquvchi-yoshlar orasida eng ommabop sport turlaridan biri boʻlib, uni umumtaʼlim maktablari, sport maktablari va oliy taʼlim muassasalarida sifatli oʻqitish malakali pedagog kadrlarni tayyorlash bilan chambarchas bogʻliq.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining sport va taʼlim sohalarini rivojlantirishga qaratilgan farmon va qarorlarida jismoniy tarbiya oʻqituvchilarining kasbiy mahoratini oshirish, taʼlim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish vazifalari belgilangan. Bu esa boʻlajak jismoniy tarbiya oʻqituvchilarini futbolni oʻqitishga tayyorlash tizimini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Bugungi kunda futbolni o'qitish faqatgina texnik usullarni o'rgatish bilan chegaralanib qolmay, balki pedagogik, psixologik, metodik va raqamli kompetensiyalarni shakllantirishni ham talab qiladi. Zamonaviy futbol murabbiyi yoki jismoniy tarbiya o'qituvchisi videoanaliz, elektron platformalar, sun'iy intellekt vositalari va innovatsion ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalana olishi lozim.

Mazkur tadqiqotning maqsadi bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini futbolni o'qitishga tayyorlashning zamonaviy pedagogik mexanizmlarini aniqlash va ularning samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari

Futbolni o'qitish metodikasining nazariy asoslarini tahlil qilish;

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining futbol bo'yicha kasbiy kompetensiyalarini aniqlash;

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning futbolni o'qitishdagi imkoniyatlarini o'rganish;

Innovatsion pedagogik mexanizmlar samaradorligini tajriba-sinov asosida baholash.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot Qo'qon davlat universitetining Jismoniy madaniyat yo'nalishida tahsil olayotgan 3–4-bosqich talabalaridan iborat 80 nafar respondent ishtirokida olib borildi.

Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish; pedagogik kuzatish; anketa-so'rovnoma; ekspert baholash; pedagogik tajriba; matematik-statistik tahlil.

Tadqiqot ishtirokchilari ikki guruhga ajratildi:

Nazorat guruhi – 40 nafar talaba;

Tajriba guruhi – 40 nafar talaba.

Nazorat guruhida an'anaviy o'qitish usullari qo'llanildi. Tajriba guruhida esa zamonaviy pedagogik mexanizmlar asosida tashkil etilgan maxsus metodika joriy qilindi.

Tajriba davomida quyidagi innovatsion vositalardan foydalanildi:

Moodle va HEMIS platformalari; futbol texnikasi bo'yicha videodarslar; videoanaliz dasturlari; interaktiv taqdimotlar; kichik guruhlarda ishlash metodlari; loyiha asosida o'qitish; sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqot boshida talabalarning futbolni o'qitish bo'yicha metodik tayyorgarlik darajasi baholandi. Natijalar ko'rsatishicha, talabalarning aksariyati futbol texnikasi bo'yicha nazariy bilimlarga ega bo'lsalar-da, amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarida kamchiliklar mavjud edi.

Pedagogik tajriba davomida futbolni o'qitishga tayyorlashning quyidagi mexanizmlari ishlab chiqildi.

Kompetensiyaviy yondashuv

Talabalarda futbolni o'qitishga oid metodik, kommunikativ, tashkiliy va axborot kompetensiyalarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Interaktiv ta'lim texnologiyalari

“Keys-stadi”, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “SWOT-tahlil” va “Loyiha metodi” kabi usullar futbol mashg'ulotlarida qo'llanildi.

Videoanaliz texnologiyasi

Talabalar futbol texnik elementlarini video orqali tahlil qilish, xatolarni aniqlash va tuzatish ko'nikmalarini egalladilar.

Raqamli pedagogika vositalari

Elektron kurslar, virtual mashg'ulotlar va onlayn testlar yordamida mustaqil ta'lim faoliyati rivojlantirildi.

Mikrodars texnologiyasi

Talabalar kichik auditoriyalar oldida futbol mashg'ulotlarini o'tkazib, o'z pedagogik mahoratlarini namoyish etdilar.

Pedagogik tajriba yakunida quyidagi natijalar qayd etildi:

Ko'rsatkich	Tajriba boshida (%)	Tajriba oxirida (%)
Nazariy tayyorgarlik	63,4	87,2
Metodik tayyorgarlik	58,7	85,9
Pedagogik kompetensiya	61,2	88,4
Raqamli kompetensiya	54,6	89,1
Amaliy mashg'ulot o'tkazish ko'nikmasi	59,3	86,7

Natijalar tajriba guruhida barcha ko'rsatkichlar bo'yicha sezilarli o'sish kuzatilganligini ko'rsatdi ($p < 0,05$).

Natijalar muhokamasi

Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini futbolni o'qitishga tayyorlashda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyatga ega.

Kompetensiyaviy yondashuv talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan qurollantirdi, balki ularda amaliy faoliyat uchun zarur bo'lgan kasbiy kompetensiyalarni ham shakllantirdi. Ayniqsa, metodik kompetensiyaning rivojlanishi talabalar tomonidan futbol mashg'ulotlarini samarali rejalashtirish va tashkil etish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Videoanaliz texnologiyasidan foydalanish futbol texnikasini chuqurroq o'zlashtirishga yordam berdi. Talabalar o'z mashg'ulotlarini qayta ko'rib chiqish va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Raqamli pedagogika vositalari esa ta'lim jarayonining moslashuvchanligini oshirdi. Talabalar istalgan vaqtda elektron resurslardan foydalanish, topshiriqlarni bajarish va o'z bilimlarini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish metodik materiallarni ishlab chiqish, mashg'ulot rejalari tayyorlash va futbol texnik elementlarini tushuntirishda samarali natijalar berdi.

Natijalar xalqaro tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, zamonaviy pedagogik texnologiyalar sport ta'limi sifatini oshirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi.

Xulosa

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini futbolni o'qitishga tayyorlashning samaradorligi zamonaviy pedagogik mexanizmlarni qo'llash bilan bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi.

Kompetensiyaviy yondashuv futbolni o'qitishga oid kasbiy tayyorgarlikni sezilarli darajada rivojlantiradi;

Interaktiv ta'lim texnologiyalari talabalar faolligi va motivatsiyasini oshiradi;

Videoanaliz texnologiyasi futbol texnikasini o'rganish samaradorligini yaxshilaydi;

Raqamli pedagogika vositalari mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantiradi;

Sun'iy intellekt texnologiyalari futbolni o'qitish metodikasini takomillashtirishning istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi.

Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida futbol fanlarini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli platformalar va sun'iy intellekt vositalaridan keng foydalanish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Matveyev L.P. *Teoriya i metodika fizicheskoy kulturi*. – Moskva: Sport, 2021.
2. Platonov V.N. *Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte*. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2015.
3. Ашмарин Б.А. *Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании*. – Москва: Просвещение, 2019.
4. Железняк Ю.Д. *Теория и методика обучения предмету «Физическая культура»*. – Москва: Академия, 2020.
5. Anderson T. *The Theory and Practice of Online Learning*. – Athabasca University Press, 2021.

6. Siemens G. *Connectivism and Digital Learning*. – International Journal of Instructional Technology, 2020.
7. FIFA. *Football Coaching Manual*. – Zurich, 2023.
8. UEFA. *Coach Education and Development Programme*. – Nyon, 2022.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sportni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
10. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining jismoniy tarbiya va sport ta’limiga oid me’yoriy hujjatlari.